

LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Defensie over de brief d.d. 17 september 2013 met daarin de Nota In het belang van Nederland (Kamerstuk 33 763, nr. 1).

De voorzitter van de commissie,
Ten Broeke

De griffier van de commissie,
Van Leiden

- Nr. Vraag**
- 1 Wat was en is uw inzet, aangezien u diverse malen in de media heeft aangegeven «strijdbaar» te zijn en te «knokken» voor Defensie?
  - 2 Acht u verdere bezuinigingen op Defensie onverantwoord? Waarom wel/niet?
  - 3 Bent u bereid zich uit te spreken tegen verdere bezuinigingen op Defensie in deze kabinetsperiode?
  - 4 Klopt het dat mogelijke extra taakstellingen, zelfs bescheiden in omvang, vrijwel geheel ten koste zullen gaan van de operationele capaciteiten, omdat al het overtollig vet van de botten gesneden is bij Defensie?
  - 5 Blijft u nog steeds volhouden dat dit kabinet niet extra bezuinigt op Defensie?
  - 6 Hoe verhoudt uw uitspraak «er wordt niet bezuinigd op de troepen» zich tot het opheffen van het 45^e pantserinfanteriebataljon, een marinierscompagnie, de afstoting van het Joint Support Ship (JSS) en het verminderen van het aantal operationele F-16»s met zes toestellen? Moet uw mislukte ambitie gezien worden als een gebroken belofte?
  - 7 Wat is het percentage van het BNP dat Nederland in 2014 aan Defensie uit zal geven? Hoe ontwikkelt deze verhouding zich in de komende kabinetsperiode?
  - 8 Welke positie neemt Nederland binnen de NAVO in als het gaat om defensie-uitgaven als percentage van het BNP? Zal deze positie in de komende kabinetsperiode, gezien de bezuinigingen, verder verslechteren?
  - 9 Hoeveel procent van het BBP besteedt Nederland nu aan haar defensiebudget? Hoeveel verschilt zij hierin van de NAVO afspraken hierover?
  - 10 Welke gevolgen hebben de nieuwe bezuinigingen op Defensie op de reputatie en de invloed van Nederland bij de NAVO en de EU? Wordt Nederland inmiddels gezien als een freerider?
  - 11 Waarom bent u in de nota niet ingegaan op sourcing? Zijn er volgens u daarmee geen besparingen te realiseren?
  - 12 Op welke wijze bent u bereid eventuele middelen, als gevolg van mogelijke compensatie voor de Wet uniformering loonbegrip (WUL), door de Minister-President omschreven als «graat in de keel», buiten de defensiebegroting om aan te wenden?
  - 13 Hoe groot is het risico dat de prijsbijstelling 2014 het volgend begrotingsjaar niet toegekend wordt? Welke gevolgen zal zo'n nieuwe taakstelling hebben voor Defensie?
  - 14 Deelt u de mening van prof. dr. R. de Wijk in het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer op 2 oktober jl., dat het niet toekennen van de prijsbijstelling een «sluipmoordenaar» is voor de Defensiebegroting? Klopt het dat het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu hierdoor, als departementen met veel investeringen in vergelijking met andere departementen, buitensporig geraakt worden?
  - 15 Toen Nederland in Uruzgan actief was, behoorde Nederland tot de top 5 van de troepenleverende landen van de NAVO. Hoe staat Nederland nu op die ranglijst?
  - 16 Waarom ontbreekt een financiële onderbouwing van de specifieke besparingsmaatregelen in uw nota? Hoe kan de Kamer haar controlerende taak waarmaken als niet inzichtelijk is wat deze maatregelen kosten en opbrengen?
  - 17 Waarom ontbreekt een totaaloverzicht van de specifieke besparingsmaatregelen, zoals dit wel gevoegd was bij de Beleidsbrief 2011 (32 733, nr. 1), waarin de besparingen uiteengezet zijn, alsmede de aanpassingen in het investeringsplan?

- Nr. Vraag**
- 18 Klopt het dat naast de operationele eenheden ook ondersteunende diensten, die een directe relatie hebben met die eenheden, geraakt worden, zoals onderhoudseenheden, geneeskundige eenheden, facilitaire diensten, opleidingen? Welke gevolgen heeft dit voor de inzetbaarheid?
- 19 Herkent u zich in de door de vakbonden geadresseerde personeels-tekorten, achterblijvende instroom, tekorten aan materiële uitrusting en reservedelen en opleidingen die onder druk staan? Wat gaat u hieraan doen?
- 20 Dreigt het risico van een boeggolfeffect, nu door de lage investeringsquote en de aanschaf van de F-35 veel materieelprojecten vertraagd worden? Heeft het langer aanhouden van verouderd materieel bovendien niet het risico van hogere exploitatiekosten?
- 21 Wanneer en over welke zaken is er contact geweest met België dan wel Duitsland in het kader van het opstellen van de nota en de voorgenomen bezuinigingen?
- 22 Is er contact geweest met de instituten Clingendael en HCSS tijdens het opstellen van de nota?
- 23 Op welke momenten en op welke wijze is er input gevraagd vanuit de vakbonden bij het opstellen van de nota?
- 24 Op welke wijze hebben onze verplichtingen in NAVO verband meegespeeld bij het maken van de keuzes bij de invulling van de nota?
- 25 Zijn er contacten op ambtelijk of ministerieel niveau geweest met het bedrijfsleven om mogelijkheden voor verdere besparingen te bespreken in het kader van het opstellen van de nota?
- 26 Zijn versoberingen in de primaire of secundaire arbeidsvoorwaarden van militairen of defensieambtenaren overwogen als mogelijke invulling van de bezuinigingsopdracht?
- 27 Kunt u per provincie toelichten hoeveel banen er verloren gaan als gevolg van de in deze nota gemaakte keuzes?
- 28 Kunt u toelichten hoe de investeringsquote bij de nu voorgenomen keuzes zich als percentage ontwikkelt tussen nu en 2020?
- 29 Zijn er besparingsopties samenhangend met een snellere of verdergaande outsourcing onderzocht in het kader van deze toekomstnota? Zo ja, kunt u toelichten welke?
- 30 In hoeverre is er sprake van redundantie tussen de staven van de krijgsmachtdelen onderling en de Defensiestaf? Wordt ook overwogen om de staven van het Operationeel Commando op te heffen? Hoeveel zou dat opleveren?
- 31 Kunt u een overzicht geven van de verwachte opbrengsten van groot materieel dat verkocht moet worden, uitgesplitst in JSS, Lynx, CV-90, F-16, etc. en inclusief het materieel van de vorige bezuinigingsronde dat nog verkocht moet worden? Kunt u daarbij specifiek de opbrengsten met betrekking tot de CV-90 en het JSS afzetten tegen de verwervingskosten?
- 32 Hoe ziet u het vierslagmodel zoals dat in het rapport Verkenningen (31 243, nr. 16) geadviseerd is? Hoe denkt u daar inhoud aan te kunnen geven?
- 33 Hoeveel landen geven meer uit aan Defensie als de EU als geheel en hoeveel landen geven meer aan Defensie uit dan Nederland, aangezien u stelt dat in tegenstelling tot de rest van de wereld, Europa minder uitgeeft aan Defensie?
- 34 Wat is de maximale tijdsspanne waarbinnen capaciteiten moeten kunnen worden aangepast aan snel veranderende (operationele) omstandigheden?
- 35 Is er ook specifieke aandacht voor de offensieve mogelijkheden van cyber?
- 36 Hoe definieert u «Diplomacy» in de 3D-benadering?

- Nr. Vraag**
- 37 Is het bedrijfsleven betrokken bij operaties? Zo ja, bij welke operaties en op welke manier?
- 38 Wordt onder «internationale samenwerking» ook verstaan samenwerking tussen inlichtingendiensten? Zo ja, met welke diensten wordt samengewerkt en waaruit bestaat die samenwerking?
- 39 Hoeveel procent van de Defensieuitgaven van de NAVO wordt binnen de EU uitgegeven en welk deel wordt door de VS betaald?
- 40 Worden met «waarnemingssystemen» drones bedoeld? Zo ja, worden er nog steeds drones van de Nederlandse krijgsmacht ingezet in het binnenland ten behoeve van justitie of plaatselijke autoriteiten? Zo ja, bent u van plan om zulke samenwerking voort te zetten?
- 41 Wordt de militaire cyber capaciteit op enigerlei wijze civiel gebruikt? Wordt er op enige wijze samengewerkt met civiele digitale opsporingsinstanties? Zo ja, met welke?
- 42 Wat is de termijn waarop Defensie in samenwerking met VNO-NCW een plan heeft om te bekijken hoe zij voldoende gekwalificeerd personeel (in dezen met een technische, medische danwel ICT-achtergrond) kan werven en behouden?
- 43 Wat kunnen redenen zijn om wel deel te nemen aan ontwikkelings-trajecten en wanneer is er sprake van een «uitzonderingsgeval»?
- 44 Op welke termijn vindt een eerste evaluatie plaats over het gesloten convenant met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de MBO-opleiding Veiligheid en Vakmanschap (VeVa)?
- 45 Kunt u een lijst geven van alle activiteiten die zijn uitbesteed aan het bedrijfsleven, inclusief de namen van de betrokken bedrijven?
- 46 Herkent u zich in de door de industrie geuite zorgen dat het aandeel van Defensie in de gouden driehoek van overheid, industrie en kennisinstellingen onder druk staat, door diverse kortingen op de Defensie Materieel Organisatie (DMO)? Kunt u hier nader op ingaan? Wat zijn de risico's van deze kortingen voor de kennisbasis van Defensie?
- 47 Maakt u zich ook zorgen over de aantasting van de kennisbasis van Defensie, bijvoorbeeld bij de DMO, die ook benodigd is om de Defensie Industrie Strategie (DIS) tot een succes te maken?
- 48 Klopt het dat de verwervingsorganisatie bij Defensie kampt met een gebrek aan personele capaciteit en daardoor het budget voor investeringen niet volledig besteed kan worden? Zo ja, welke maatregelen gaat u nemen?
- 49 Is de huidige krijgsmacht inzetbaar op «alle gevechtsniveaus en voor alle strategische functies»?
- 50 Wat zijn praktische voorbeelden van een actiever reservistenbeleid in de ons omringende landen die onderdeel gaan uitmaken van overleg tussen Defensie, bonden en werkgevers?
- 51 Hoe is de afweging tot stand gekomen wat precies basiscapaciteiten zijn en wat niet?
- 54 Wat valt er volgens u precies onder de basiscapaciteit qua materieel en personeel en waar is dit op gebaseerd?
- 56 Wat is de precieze verhouding tussen basis en niche capaciteiten van de Nederlandse krijgsmacht? Zijn de tweede een cruciale voorwaarde voor het functioneren van de eerste, zoals betoogd door De Wijk van het HCSS?

- Nr. Vraag**
- 52 U stelt dat militairen elkaar onder alle omstandigheden blindelings moeten kunnen vinden, ook als ze onderdeel zijn van grotere internationale samenwerkingsverbanden. Heeft u naast de mogelijke voordelen van internationale samenwerking, ook oog voor de potentiële risico's, zoals vuur op de eigen troepen bij het mengen van gevechtseenheden van verschillende nationaliteiten beneden het bataljonsniveau?
- 53 Hoeveel procent van de Defensiemedewerkers krijgt een vervroegd pensioen?
- 55 Kan Nederland met de aankoop van 37 F-35-toestellen voldoen aan de afspraken die in NAVO-verband zijn gemaakt?
- 57 Klopt hetgeen de GOV/MHB stelt, dat de koopkracht van defensie-medewerkers sinds 2009 bijna twee maal zoveel gedaald is als dat van de gemiddelde Nederlander? Herkent u zich in deze berekening? Hoe verhoudt zich dat tot uw stelling dat «bij de capaciteiten die Defensie nodig heeft voor de operationele taakuitvoering, een reële beloning en een modern arbeidsvoorwaardenpakket horen? Wat doet dit met het personeel en de aantrekkingskracht van Defensie als werkgever?
- 58 Kunt u een lijst geven van de «militaire tekortkomingen» van de NAVO en de EU?
- 59 Zijn bij de exploitatiekosten van de F-35 ook de gas-kosten meegenomen?
- 60 Op welke wijze verhouden zich de zes missies typen uit de kandidatenvergelijking opvolging F-16 zich met de verschillende typen missies uit het afwegingskader?
- 61 Welke van de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking F-16 zijn voor de inzet van de Nederlandse krijgsmacht, in het bijzonder de luchtmacht, van doorslaggevend belang?
- 62 Welke van de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking F-16 vallen onder de specifieke basiscapaciteiten van de krijgsmacht en in het bijzonder van de luchtmacht?
- 63 Welke van de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking vervanging F-16 vallen onder de nichecapaciteiten van de krijgsmacht en in het bijzonder van de luchtmacht?
- 64 Om welke «NAVO analyses» gaat het bij de Nederlandse keuze voor de F-35? Kan de Kamer daar inzage in krijgen?
- 65 Kunt u uitleggen waarom en wanneer opdracht gegeven is voor het Ernst & Young onderzoek?
- 66 Kunt u de onderzoeksopdracht voor het Ernst & Young rapport aan de Kamer sturen?
- 67 Wat is de invloed van de op 2 april 2013 verschenen rapportage van Ernst & Young geweest op het besluitvormingstraject welke heeft geleid tot de in de nota gemaakte keuzes?
- 68 Hoe verhouden de toezeggingen gedaan tijdens het AO van 25 april 2013, waarbij in het bijzonder is aangegeven dat er niet alleen openbare bronnen gebruikt zouden worden bij de kandidatenvergelijking ten behoeve van de vervanging F-16, zich tot de rapportage van Ernst & Young waarvan de verschijningsdatum eerder die maand, namelijk op 2 april 2013 ligt?
- 69 Welke kosten zijn in totaal gemoeid geweest met de op 2 april 2013 verschenen rapportage van Ernst & Young «Onderzoek Kandidatenvergelijking Vervanging F-16» en onder welke post vallen deze kosten?
- 70 Kunt u toelichten waarom het gebruik van de twee meest populaire zoekmachines voldoet aan de kwaliteitseisen van wetenschappelijk onderzoek?
- 71 Hebben de kwaliteitseisen van wetenschappelijk onderzoek alleen betrekking op de door de onderzoekers gebruikte (zoek-)methodiek?

- Nr. Vraag**
- 72 Heeft er, zoals gebruikelijk in geval van wetenschappelijk onderzoek, een zogenaamde collegiale toetsing plaatsgevonden over de uiteindelijke rapportage van Ernst & Young? Zo ja, door wie is dat uitgevoerd?
- 73 Heeft Ernst & Young ten behoeve van het onderzoek voor het rapport gebruik kunnen maken van de vertrouwelijke rapporten uit de periode 2001 tot en met 2008?
- 74 Heeft Ernst & Young ten behoeve van het onderzoek voor het rapport inzicht kunnen krijgen in de vertrouwelijke hoofdstukken 4 en 9 van het eindrapport Actualisering Vervanging F-16, dat bij de nota is gevoegd?
- 75 Is er contact geweest met de Belgen over het tijdspad voor de besluitvorming over de vervanging van de F-16 in Nederland en België?
- 76 Is richting de Amerikaanse overheid of de producent formeel of informeel aangegeven dat het planningsaantal F-35 toestellen naar beneden zal worden bijgesteld naar 37 toestellen?
- 77 Hoe vaak is de ministeriële commissie bijeen gekomen om te spreken over de vervanging van de F-16?
- 78 Op welke momenten is de ministeriële commissie bijeen gekomen om te spreken over de vervanging van de F-16 en de nota?
- 79 Welke kleine missies kan de krijgsmacht feitelijk nog uitvoeren?
- 80 Welke missietypen komen in aanmerking voor één grotere operatie van de luchtmacht?
- 81 Kunt u een overzicht geven van de operationele overwegingen die ten grondslag liggen aan de keuze voor de F-35 als opvolger van de F-16?
- 82 Kunt u een overzicht geven van de opties die de F-35 in militair en operationeel perspectief kan bieden? Kunt u daarbij toelichten welke opties van doorslaggevend belang zijn?
- 83 Welke missietypen zijn van doorslaggevend belang voor de uiteindelijke aanschaf van de F-35?
- 84 Kunt u de volgorde van belangrijkheid voor de Nederlandse luchtmacht van de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking ten behoeve van de vervanging F-16 aangeven?
- 85 Kunt u toelichten wat de gevolgen zijn indien de F-35 niet of in mindere mate dan verwacht aan een of meerdere van de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking kan voldoen? Heeft u deze gevolgen gedeeld met respectievelijk Lockheed Martin, JPO en het Pentagon?
- 86 Welke mogelijkheden resteren er voor Nederland indien de F-35 niet of in mindere mate dan verwacht aan de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking kan voldoen?
- 87 Op welke wijze zal de Kamer geïnformeerd worden over de ontwikkeling die vanaf nu tot 2015 zullen plaatsvinden met betrekking tot de eisen die gesteld worden aan de vervanger van de F-16, waaronder de missietypen, geluid en betaalbaarheid zowel in aanschaf als exploitatie?
- 88 Op welke wijze zal de Kamer betrokken worden bij de verdere besluitvorming vanaf heden tot 2015 met betrekking tot de ontwikkelingen, in het bijzonder op het gebied van de missietypen, het geluid en de betaalbaarheid zowel in aanschaf als exploitatiekosten van de F-35, alvorens tot definitieve aanschaf zal worden overgegaan?
- 89 Wat is het gevolg voor de verdere besluitvorming wanneer blijkt dat een van de zes missietypen niet uitgevoerd kan worden?
- 90 Wat is het gevolg voor de verdere besluitvorming wanneer blijkt dat twee van de zes missietypen niet uitgevoerd kunnen worden?

- Nr. Vraag**
- 91 Wat is het gevolg voor de verdere besluitvorming wanneer blijkt dat drie van de zes missietypen niet uitgevoerd kunnen worden?
- 92 Wat is het gevolg voor de verdere besluitvorming wanneer blijkt dat vier van de zes missietypen niet uitgevoerd kunnen worden?
- 93 Wat is het gevolg voor de verdere besluitvorming wanneer blijkt dat vijf van de zes missietypen niet uitgevoerd kunnen worden?
- 94 Wat is het gevolg voor de verdere besluitvorming wanneer blijkt dat geen van de zes missietypen uitgevoerd kunnen worden?
- 95 Wanneer in 2015 is het (uiterste) bestelmoment van de F-35?
- 96 Kunt u toelichten wat de gevolgen zijn indien de F-35 niet of in mindere mate dan verwacht aan de zes missietypen uit de kandidatenvergelijking kan voldoen? Heeft u deze gevolgen gedeeld met respectievelijk Lockheed Martin, JSF Program Office (JPO) en het Pentagon?
- 97 Welke definitie van de term «investeringskosten» hanteert u?
- 98 Welke definitie van de term «exploitatiebudget» hanteert u?
- 99 Hoeveel schat u in aan verhuiskosten kwijt te zijn in verband met het sluiten van de kazernes in Assen en Rotterdam?
- 100 Kunt u per onderdeel toelichten wat de beoogde exploitatiewinst is van de voorgenomen vastgoedmaatregelen binnen de nota en het herbeleggingsplan?
- 101 Welke alternatieven voor de nu aangekondigde bezuinigingen op de luchtmacht zijn serieus overwogen maar uiteindelijk niet gekozen?
- 102 Hoe verhoudt de Kamerbreed aangenomen motie De Vries c.s. (Kamerstuk 31 490, nr. 126), waarin de regering verzocht wordt ervoor te zorgen dat de provincies Friesland, Drenthe, Limburg en Zeeland per saldo niet meer dan gemiddeld werkgelegenheid verliezen bij de nieuwe bezuinigingsoperatie, tot uw voorgenomen sluiting van de JWF kazerne in Assen en de reducties op de vliegbasis Leeuwarden?
- 103 Waarom is bij het project vervanging F-16 een taakstellend budget centraal gesteld, en kennelijk niet de operationele behoeftestelling? Is dit gebruikelijk is bij materieelprojecten?
- 104 Waarom kiest u niet voor een «batch-benadering» bij de aanschaf van de F-35?
- 105 Wordt bij de keuze voor het aantal van 37 F-35»s in relatie tot het ambitieniveau rekening gehouden met vredes- en gevechtsverliezen? Waarom wel/niet?
- 106 Hoe groot is de kans op vredesverliezen bij de F-35, gezien de ervaringen met de F-16? Moet u als gevolg daarvan zo'n verlies compenseren vanuit de eigen begroting?
- 107 Welke mogelijkheden zijn bij er de aanschaf van de F-35 door verdergaande samenwerking met andere landen te behalen om daardoor te komen tot kostenreductie en daarmee de aanschaf van meer vliegtuigen mogelijk te maken, door het omlaag brengen de operationele kosten?
- 108 Wat is het nut van gastvliegers op de F-35?
- 109 Klopt het dat de Noorse industrie inmiddels een kleine voorsprong heeft boven de Nederlandse, als het gaat om industriële participatie in het F-35-project, in het bijzonder de onderhoudsfase? Heeft dit iets te maken met het feit dat Noorwegen al eerder duidelijk voor de F-35 gekozen heeft en een groter aantal toestellen heeft gekocht dan Nederland van plan is te doen?
- 110 Welke andere analyses naast die van de NAVO schragen de Nederlandse keuze voor de F-35?
- 111 Kunt u toelichten waarom het van realiteitszin getuigt om een toestel dat zich nog in de ontwikkelfase bevindt te bestempelen tot het beste toestel?

- Nr. Vraag**
- 112 Wat is op dit moment de stand van zaken met betrekking tot samenwerking op het gebied van de Quick Reaction Alert (QRA) met België?
- 113 Wat is het tijdspad voor de samenwerking op het gebied van de QRA met België?
- 114 Kunt u toelichten waarom de mogelijkheden om de vaardigheden van vliegers ná hun operationele periode op peil te houden met de introductie van de F-35 tot een minimum zullen afnemen?
- 115 Hoe ziet de beoogde bedrijfsvoering van de luchtmacht er uit?
- 116 In hoeverre zijn de vredesverliezen van jachtvliegtuigen binnen het huidig gereserveerde budget meegenomen?
- 117 Wat als er binnen het afgebakende financiële kader onvoldoende ruimte blijkt te bestaan om over te gaan tot de aanschaf van het beoogde aantal toestellen?
- 118 Wat als er binnen het afgebakende financiële kader onvoldoende ruimte blijkt te bestaan voor de exploitatiekosten van het beoogde aantal toestellen?
- 119 In hoeverre vereist samenwerking met België op het gebied van de QRA een aanpassing van de Grondwet of de grondwettelijke taken? Op welke wijze zal de Kamer hierbij betrokken worden?
- 120 In hoeverre is de samenwerking met België op het gebied van de QRA afhankelijk van het type jachtvliegtuig dat België hiervoor zal gaan gebruiken?
- 121 Is het noodzakelijk dat de beide landen bij de samenwerking op het gebied van de QRA beschikken over hetzelfde type jachtvliegtuig? Zo ja, wat is de huidige stand van zaken in België met betrekking tot de aanschaf van de F-35? Zo nee, waarom niet?
- 122 Waarop is de 10% risicoreservering in het investerings- en exploitatiebudget bij de F-35 gebaseerd?
- 123 Kunt u per afzonderlijk aspect toelichten wat valt onder «grote veranderingen» die zich voor kunnen doen in aspecten product, tijd of geld?
- 124 Welke missietypen zijn noodzakelijk voor de ondersteuning van Nederlandse grondtroepen zoals eerder in Uruzgan en nu in Kunduz?
- 125 Op welke wijze bent u geïnformeerd over de uitkomsten van de final EIS (september 2013) van de Amerikaanse vliegbasis Burlington-Vermont, waaruit blijkt dat de F-35 bij de start 21 decibel en bij de landing 22 decibel meer geluid maakt dan de F-16? Welke gevolgen heeft dit voor het sinds maart 2009 gehanteerde geluidsniveau van 3–6 decibel meer?
- 126 Welke aanvullende onderzoeken zullen verricht worden naar het geluidsniveau van de F-35? Gaat u de consequenties voor de geluidsc contouren op basis van de cijfers van final EIS laten berekenen?
- 127 Is er op dit moment concrete aanleiding tot een aanvullend en gericht vervolgonderzoek naar de geluidsoverlast? Zo nee, wanneer is die concrete aanleiding voor u wel bereikt?
- 128 Zullen er geluidsccontrole metingen worden gehouden om te beoordelen of de vereiste geveldemping bij geïsoleerde woningen wel voldoende is bij het hogere piekniveau van de F-35? Bent u bereid om de noodzaak tot aanvullende geluidsisolatie rondom vliegbases Volkel en Leeuwarden te onderzoeken, wanneer mocht blijken dat dit niet het geval is (waarbij het dus niet gaat om een andere normering, zoals in de brief van 1 oktober 2013 aan de omwonenden van de jachtvliegbases is gemeld)?

- Nr. Vraag**
- 129 Hoe ziet de verdeling van het aantal toestellen over de basis Leeuwarden en Volkel eruit? Hoeveel toestellen zullen op de Main Operating Base gestationeerd worden en hoeveel toestellen zullen op de Deployed Operation Base gestationeerd worden?
- 130 Kunt u toelichten wat de minimaal noodzakelijke functionaliteiten zullen zijn voor de vliegbasis Leeuwarden wanneer de status van Main Operating Base per 2015 verandert in Deployed Operating Base? Kunt u tevens toelichten welke gevolgen dit heeft voor de werkgelegenheid?
- 131 Klopt het dat bij de verandering van de vliegbasis Leeuwarden van Main Operating Base naar Deployed Operating Base sprake is van verplaatsing van kader-, staf en onderhoudswerkzaamheden naar Volkel? Welke daadwerkelijke besparing levert dit op?
- 132 Welke besparingen beoogt u met de concentratie van de overhead op vliegbasis Volkel?
- 133 Welke besparingen beoogt u met de geplande verdeling van het de toestellen over de twee bases?
- 134 Zullen er met de status van vliegbasis Leeuwarden als Deployed Operating Base nog internationale oefeningen gehouden kunnen worden? Zo nee, hoe verhoudt zich dat tot uw ambities ten aanzien van internationale samenwerking?
- 135 Hoe effectief is de «bondgenootschappelijke verdediging» tegen ballistische raketten? Welke percentage van de proef onderscheppingen is mislukt?
- 136 Wordt er onderhandeld met partnerlanden over de ontwikkeling van nieuwe onderzeeboten? Zo ja, met welke landen?
- 137 Wat wordt precies verstaan onder het «dempen» van de vraag naar helikoptercapaciteit? Kunt u de mate van demping kwantitatief toelichten per jaar?
- 138 Klopt het dat door het afstoten van Nieuw-Milligen een gloednieuw luchtverkeerssysteem de facto direct na opleveren wordt afgeschreven? Wat is hierin geïnvesteerd en wat is de verliespost voor Defensie?
- 139 Per wanneer denkt u de marinierskazerne in Doorn te sluiten?
- 140 Is de optie om de KMS in Weert te laten en één bataljon van de mariniers naar Ermelo te verhuizen, waar plaats komt omdat het 45e pantserinfanteriebataljon daar verdwijnt, ooit onderzocht? Zo ja, wat is hierbij de uitkomst geweest?
- 141 Welke alternatieven voor de nu aangekondigde bezuinigingen op de marine zijn serieus overwogen maar uiteindelijk niet gekozen?
- 142 Klopt het dat investeringen in zowel nieuwe fregatten, als mijnenbestrijdingsvaartuigen en onderzeeboten vertragen? Herkent u zich in de zorgen van de marinescheepsbouw dat er een gat valt in de opbouw van kennis en innovatie en dat de Nederlandse maritieme industrie en onderzoeksinstellingen achter raken ten opzichte van de hevige buitenlandse concurrentie?
- 143 Heeft het «onderbrengen» van de luchtmobiele brigade gevolgen voor de politieke besluitvorming over de inzet van de brigade? Zo ja, welke?
- 144 Is de inschatting dat u verlies gaat lijden op de verkoop van het Joint Support Ship (JSS) en de aankoop van een kleiner schip? Zo ja, welk bedrag is hiermee gemoeid? Is overwogen het JSS eventueel gezamenlijk met een bondgenoot aan te schaffen en te exploiteren?
- 145 In hoeverre kan het JSS internationaal aangeboden worden voor strategisch zeetransport van tanks en ander zwaar materieel? Kunnen daarmee inkomsten gegenereerd worden die bijdragen aan het beperken van de exploitatiekosten van het JSS?

- Nr. Vraag**
- 146 Behoort internationale samenwerking van het JSS tot de mogelijkheden, bijvoorbeeld door medefinanciering en exploitatie? Zo ja, welke? Bent u bereid deze te onderzoeken?
- 147 Is er interesse vanuit het buitenland voor aankoop van het JSS? Zo ja, is men bereid de nieuwbouwprijs te betalen?
- 148 Wat zijn de exploitatiekosten op jaarbasis van het JSS en wat als het JSS met een kernbemanning wordt gevaren?
- 149 Klopt het dat voor het JSS in Den Helder een nieuwe kade zou worden aangelegd die niet alleen door de marine, maar ook door het publiek zou worden gebruikt en dat, nu dat niet doorgaat, een kansrijke visie voor (de haven van) Den Helder in zijn geheel op losse schroeven komt te staan?
- 150 Waarom stelt u dat de tweede pijler onder het ontwerp van het JSS, «goeddeels verdwenen is» met het afstoten van de tanks? Nederland beschikt toch ook over ander zwaar materieel, zoals houwitsers, CV-90»s en Boxers?
- 151 Zal het eenvoudiger en goedkopere bevoorradingsschip geschikt zijn voor strategisch transport? Zo nee, zal Nederland deze capaciteit in de toekomst moeten inhuren, met alle kosten van dien?
- 152 Kunt u nader specificeren wat de omvang is van de beoogde besparing per jaar op de exploitatie door het niet in de vaart nemen van het JSS in vergelijking met een goedkoper schip? Wat is de marge van onzekerheid?
- 153 Welke besparingen denkt u te kunnen realiseren door het afstoten van de Gulfstream? Welke kosten voor externe inhuur zullen hier tegenover staan?
- 154 Klopt het dat andere departementen, zoals het Ministerie van Buitenlandse Zaken, ook gebruik maken van de Gulfstream? In hoeverre betalen zij hiervoor?
- 155 Per wanneer denkt u de marinierskazerne in Rotterdam te sluiten?
- 156 Welke speerpunten van de Marinestudie 2005 zijn uitgevoerd en aan welke is geen invulling gegeven? Wat zijn de gevolgen voor het voorzettingsvermogen van de Marine van het niet uitvoeren van deze speerpunten?
- 157 Wat betekent het in de praktijk voor de uitvoering van het takenpakket van de marine in het Caribisch gebied dat de marinierscompagnie op Aruba verdwijnt?
- 158 Is over het vertrek van de marinierscompagnie op Aruba contact geweest met de regering van Aruba?
- 159 Kunt u nader specificeren wat de omvang is van de beoogde besparing per jaar door het schrappen van de mariniers op Aruba?
- 160 Bij de grote stabilisatieoperaties zijn in het afgelopen decennium infanteriebataljons vooral gemotoriseerd ingezet. Wordt voorzien dat gemotoriseerde eenheden in toekomstige stabilisatiemissies minder nodig zijn? Zo nee, hoe denkt u aan deze behoefte invulling te geven?
- 161 In de afgelopen jaren is er in Irak en Afghanistan vooral opgetreden met gemotoriseerde eenheden (wielvoertuigen), toch vinden we dat niet terug in de organisatie van de krijgsmacht. Ziet u mogelijkheden deze wijze van optreden structureel in de organisatie in te bedden?
- 162 Waarom is er voor het Commando Landstrijdkrachten (CLAS) gekozen een gemechaniseerd bataljon op te heffen? Zijn er opties overwogen om de opgedragen bezuinigingen te realiseren zonder een bataljon op te heffen? Zo ja, waarom hebben deze opties niet de voorkeur gekregen?

- Nr. Vraag**
- 163 Welke alternatieven voor de nu aangekondigde bezuinigingen op de landmacht zijn serieus overwogen maar uiteindelijk niet gekozen?
- 164 Welke alternatieven voor de nu aangekondigde bezuinigingen op de Marchaussee zijn serieus overwogen maar uiteindelijk niet gekozen?
- 165 Wat betekent de heroverweging van vastgoedprojecten concreet voor het personeel?
- 166 Vervult de Van Ghent Kazerne een rol in het kader van terrorismebestrijding? Zo ja, welke?
- 167 Klopt het dat de Van Ghent Kazerne fungeert als opvangplaats en oefenterrein voor de veiligheidsregio Rotterdam en dat een beroep gedaan kan worden op de mariniers bij bijvoorbeeld watersnood? Op welke wijze wordt dit opgevangen als de kazerne afgestoten wordt?
- 168 Klopt het dat Rotterdam van uw voorganger de garantie heeft gekregen dat de Van Ghent Kazerne niet gesloten zou worden? Waarom besluit u alsnog om de kazerne te sluiten?
- 169 Heeft u in uw overwegingen om de Van Ghent Kazerne te sluiten de historische band met de stad Rotterdam en het belang van de kazerne voor het esprit de corps van het Korps Mariniers meegewogen?
- 170 Welke besparingen beoogt u te realiseren met de afstoting van de Van Ghent Kazerne? Met welke kosten zal verplaatsing van het aldaar werkzame personeel gepaard gaan?
- 171 Is het Ship To Objective Manoeuvre (STOM)-concept bij internationale operaties (NAVO, EU) wel nog steeds een voor de hand liggende aanpak? Bestaat er bijvoorbeeld vanuit de EU of NAVO gezien nog steeds een knelpunt voor transport van zwaar materieel en/of amfibische inzet van helikopters?
- 172 Ziet u mogelijkheden het CLAS op alternatieve wijze te laten voorzien in de opgedragen taakstelling zonder een bataljon op te heffen en dus zonder 600 man vrijwel direct overtollig te laten zijn?
- 173 Hoe wordt er zorg voor gedragen dat de investeringsquote de komende jaren wel wordt gehaald, nu deze tot nu toe vaak niet wordt gehaald?
- 174 Klopt het dat cavaleristen en artilleristen in het verleden regelmatig uitgezonden zijn geweest voor infanterietaken? Welke gevolgen heeft opheffing van de tankbataljons, respectievelijk de forse reducties bij de artillerie, in dat licht voor het voortzettingsvermogen?
- 175 Waarom heft u het 45e pantserinfanteriebataljon op, maar laat u de vaste brigadestructuur bij het CLAS intact? Bent u bereid deze tegen het licht te houden?
- 176 Hoeveel VeVa-leerlingen zullen niet tot Defensie toegelaten worden als gevolg van het opheffen van het 45^e pantserinfanteriebataljon?
- 177 Waarom blijft u vasthouden aan de vaste brigadestructuur, terwijl met uw bezuinigingen alleen nog maar eenmalige inzet van een brigade mogelijk wordt?
- 178 Welke besparingen beoogt u te realiseren met de opheffing van het 45^e pantserinfanteriebataljon?
- 179 Betekent de verwevenheid van interen en externe veiligheid dat het Nederlandse Cyber commando gebruik maakt van inlichtingen over Nederlands burgers, verzameld door en afkomstig van buitenlandse diensten? Wat verstaat u onder «publiek-private governance»? Met welke private partijen wordt hier precies mee samengewerkt?

- Nr. Vraag**
- 180 Welke besparingen beoogt u te realiseren met de afstoting van de Johan Willem Friso kazerne? Met welke kosten zal verplaatsing van het aldaar werkzame personeel gepaard gaan?
- 181 Hoe wordt de procedure voor de «aanvraag en inzet van militaire middelen» onder civiel gezag vereenvoudigd?
- 182 Streeft u naar 100% vulling van «de defensieorganisatie? Zo ja, binnen welke termijn?
- 183 Hoe definieert u Life Cycle Costing (LCC)? Welke posten vallen daaronder?
- 184 Uw ambitie is om langdurig een samengestelde taakgroep van bataljonsomvang in te kunnen zetten. Zal de krijgsmacht een operatie vergelijkbaar met Uruzgan in de toekomst, in het licht van de aantasting van het voortzettingsvermogen, vier jaar vol kunnen houden?
- 185 Bestaat de samengestelde taakgroep van bataljonsomvang uit een volledig bataljon en daarnaast de enablers of heeft het geheel van gevechts-, gevechtsondersteuning – en logistieke steun een omvang van een bataljon?
- 186 Hoe is het voortzettingsvermogen voorzien van de pantserinfanteriebataljons bij de Landmacht en de infanteriecompagnieën bij het Korps Mariniers? Welke eenheden zijn beschikbaar, na aftrek van opleidingen, uitzendritme en eenheden die gepland zijn voor vaste inzet taken zoals Curaçao, Aruba maar ook Vessel Protection Teams, Quick Reaction forces of andere ernst inzet operaties, uitgesplitst naar bataljon en compagnies omvang?
- 187 Is de krijgsmacht daadwerkelijk vanaf 2014 inzetbaar voor het beschreven volledige ambitieniveau?
- 188 Waarom wordt niet langer gesproken van een «ambitieniveau»?
- 189 Zullen ondanks de opheffing van een marinierscompagnie en het 45^e pantserinfanteriebataljon gegarandeerd alle militaire capaciteiten beschikbaar blijven zoals overeengekomen in de bestuurlijke afspraken in het kader van het convenant civiel-militaire samenwerking? Kan het CLAS gegarandeerd een zelfde aantal militairen blijven leveren?
- 190 In de Verkenningen (31 243, nr. 16) werd op blz. 45 ingegaan op het risico van stijgende kosten van militair materieel, zowel bij de investeringen als bij de exploitatie. Onderkent u deze risico's met uw nota en adresseert u deze voldoende? Klopt het dat deze kostenstijgingen niets te maken hebben met de bedrijfsvoering van Defensie, maar dat alle Westerse krijgsmachten met deze problematiek te maken hebben?
- 191 Heeft u kennis genomen van het in de Verkenningen benoemde risico dat de inflatie voor defensiematerieel structureel hoger ligt dan in de civiele markt, dat uit wetenschappelijk onderzoek in het Verenigd Koninkrijk en de inzichten van het Europese Defensie Agentschap (EDA) blijkt dat de kosten van investeringen in militair materieel naar schatting twee tot zeven procent per jaar sneller zijn gestegen dan de inflatie? In hoeverre adresseert u dit risico met een lage investeringsquote en het niet toekennen van de prijsbijstelling 2013?
- 192 Wordt, net als bij de Beleidsbrief in 2011, een risicoreservering opgenomen? Waarom wel/niet?
- 193 Wat is er gebeurd met de taakstelling van 250 miljoen euro in het regeerakkoord op Defensie? Op welke wijze wordt er invulling aan gegeven en wat zijn de consequenties voor Defensie?

- Nr. Vraag**
- 194 Waarom stelt u in de begroting op blz. 16 dat de investeringsquote vanaf 2017 voldoet aan het richtsnoer van 20 procent, terwijl u in de nota beweert dat de investeringsquote «zeker is gesteld» op 20 procent vanaf 2018, terwijl uit de tabel op blz. 47 van de begroting blijkt dat de investeringsquote in 2018 slechts 19,7% bedraagt?
- 195 U geeft aan dat de risicoreservering voor de vervanging van de F-16 niet bestemd is voor prijs- en loonbijstellingen. Welke gevolgen heeft het niet toekennen van de prijsbijstelling 2013 en mogelijk ook latere jaren voor het project vervanging F-16? Moeten de gevolgen daarvan binnen het taakstellend ingekaderde budget worden opgevangen?
- 196 Hoe moet een stijgende dollarkoers worden opgevangen binnen het project vervanging F-16, nu de risicoreservering daarvoor niet aangewend mag worden? Is het in dat licht thans wel mogelijk om nu al een garantie te geven dat het taakstellend ingekaderde budget voldoende zal zijn voor de aanschaf van tenminste 37 toestellen?
- 197 Is het aantal van 37 F-35»s een kritieke ondergrens, of is een lager aantal toestellen denkbaar?
- 198 Waarom ontbreekt de compensatie voor de WUL in de jaren vanaf 2015 in de tabel? Betekent dit dat bij het uitblijven van compensatie buiten de Defensiebegroting om, een bedrag van ca. 50 miljoen euro structureel bij de financiële problematiek, oplopend naar 348 miljoen structureel vanaf 2018, moet worden opgeteld?
- 199 U stelt dat de afspraken over de invulling van het Budget Internationale Veiligheid (BIV) niet tot «verdere problematiek voor de defensiebegroting» leiden. Betekent de invoering van het BIV, in combinatie met de taakstelling van 250 miljoen euro uit het regeerakkoord op Defensie, per saldo wel een verlaging van het Defensiebudget?
- 200 Klopt het dat het budget voor de uitvoering van crisisbeheersingsoperaties is verlaagd van 190 miljoen per jaar (2013) naar 114 miljoen (2014 en verder)? Zo ja, waarom is dit budget verlaagd? Betekent dit een verlaging van het defensiebudget?
- 201 Klopt het dat activiteiten als «Opbouw regionale vredeshandhavingscapaciteit» en «Veiligheidssectorhervormingen en vredesopbouw» en «Beveiliging diplomaten en ambassades» binnen het BIV voorheen activiteiten waren die binnen de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking vielen? Hoe groot is het aandeel van ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Zaken in het BIV, in verhouding met Defensie?
- 202 Is er een verdeelsleutel afgesproken voor de spreiding van de bezuinigingen over de krijgsmachtonderdelen?
- 203 Kunt u een uitsplitsing geven van de tabel waarbij alle bezuinigingsmaatregelen met een omvang van minimaal 1 miljoen euro worden gespecificeerd?